

KODEKS KSIĘGOWEGO

Kodeks cywilny

Stan prawny na 4 maja 2016 r.

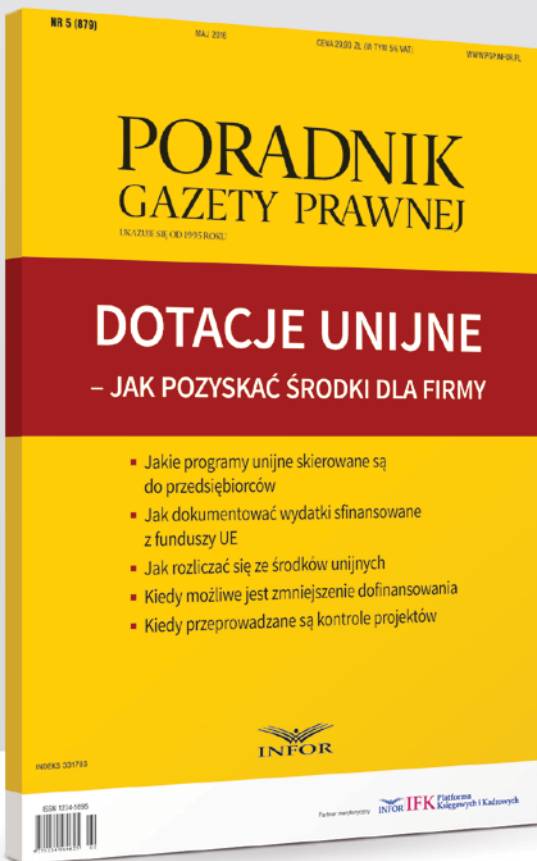

ISBN 978-83-7440-786-1

Publikacja wchodzi w skład MONITORA księgowego

PORADNIK GAZETY PRAWNEJ

Dotacje unijne – jak pozyskać środki dla firmy

Publikacja w przystępny sposób omawia priorytetowe inwestycje oraz zasady:

- aplikowania o środki unijne,
- właściwego ujęcia w budżecie kosztów projektu,
- rozliczania środków unijnych, w tym obowiązki sprawozdawcze i prowadzenie wyodrębnionej ewidencji operacji gospodarczych,
- zwrotu środków unijnych, a także
- obowiązki beneficjenta w okresie trwałości projektu,
- rodzaje kontroli i instytucje kontrolne (polskie i unijne).

Spis treści

USTAWA Z DNIA 23 KWIETNIA 1964 R. – KODEKS CYWILNY	7
KSIĘGA PIERWSZA. CZĘŚĆ OGÓLNA.....	7
TYTUŁ I. Przepisy wstępne.....	7
TYTUŁ II. Osoby.....	7
DZIAŁ I. Osoby fizyczne.....	7
Rozdział I. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.....	7
Rozdział II. Miejsce zamieszkania.....	9
Rozdział III. Uznanie za zmarłego.....	9
DZIAŁ II. Osoby prawne.....	10
DZIAŁ III. Przedsiębiorcy i ich oznaczenia.....	10
TYTUŁ III. Mienie.....	11
TYTUŁ IV. Czynności prawne.....	13
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	13
DZIAŁ II. Zawarcie umowy.....	14
DZIAŁ III. Forma czynności prawnych.....	16
DZIAŁ IV. Wady oświadczenia woli.....	19
DZIAŁ V. Warunek.....	20
DZIAŁ VI. Przedstawicielstwo.....	21
Rozdział I. Przepisy ogólne.....	21
Rozdział II. Pełnomocnictwo.....	21
Rozdział III. Prokura.....	22
TYTUŁ V. Termin.....	23
TYTUŁ VI. Przedawnienie roszczeń.....	23
KSIĘGA DRUGA. WŁASNOŚĆ I INNE PRAWA RZECZOWE.....	24
TYTUŁ I. Własność.....	24
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	24
DZIAŁ II. Treść i wykonywanie własności.....	24
DZIAŁ III. Nabycie i utrata własności.....	26
Rozdział I. Przeniesienie własności.....	26
Rozdział II. Zasiedzenie.....	27
Rozdział III. Inne wypadki nabycia i utraty własności.....	27
DZIAŁ IV. Współwłasność.....	28
DZIAŁ V. Ochrona własności.....	30
TYTUŁ II. Użytkowanie wieczyste.....	32
TYTUŁ III. Prawa rzeczowe ograniczone.....	33
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	33
DZIAŁ II. Użytkowanie.....	34
Rozdział I. Przepisy ogólne.....	34
Rozdział II. Użytkowanie przez osoby fizyczne.....	35
Rozdział III. Użytkowanie przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne.....	35
Rozdział IV. Inne wypadki użytkowania.....	36

DZIAŁ III. Służebności	36
Rozdział I. Służebności gruntowe	36
Rozdział II. Służebności osobiste.....	37
Rozdział III. Służebność przesyłu	38
DZIAŁ IV. Zastaw	38
Rozdział I. Zastaw na rzeczach ruchomych	38
Rozdział II. Zastaw na prawach	40
TYTUŁ IV. Posiadanie.....	41
KSIEGA TRZECIA. ZOBOWIĄZANIA.....	42
TYTUŁ I. Przepisy ogólne	42
TYTUŁ II. Wielość dłużników albo wierzycieli.....	44
DZIAŁ I. Zobowiązania solidarne	44
DZIAŁ II. Zobowiązania podzielne i niepodzielne.....	45
TYTUŁ III. Ogólne przepisy o zobowiązaniach umownych	46
TYTUŁ IV. (uchylony)	49
TYTUŁ V. Bezpodstawne wzbogacenie.....	49
TYTUŁ VI. Czyny niedozwolone.....	50
TYTUŁ VI ¹ . Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny.....	54
TYTUŁ VII. Wykonanie zobowiązań skutki ich niewykonania	55
DZIAŁ I. Wykonanie zobowiązań.....	55
DZIAŁ II. Skutki niewykonania zobowiązań.....	57
DZIAŁ III. Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych	59
TYTUŁ VIII. Potrącenie, odnowienie, zwolnienie z długu.....	60
TYTUŁ IX. Zmiana wierzyciela lub dłużnika	61
DZIAŁ I. Zmiana wierzyciela.....	61
DZIAŁ II. Zmiana dłużnika	62
TYTUŁ X. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika	63
TYTUŁ XI. Sprzedaż.....	64
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	64
DZIAŁ II. Rękojmia za wady	66
DZIAŁ II ¹ . Roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej.....	70
DZIAŁ III. Gwarancja przy sprzedaży	71
DZIAŁ IV. Szczególne rodzaje sprzedaży.....	72
Rozdział I. Sprzedaż na raty.....	72
Rozdział II. Zastrzeżenie własności rzeczy sprzedanej. Sprzedaż na próbę	72
Rozdział III. Prawo odkupu	73
Rozdział IV. Prawo pierwokupu	73
TYTUŁ XII. Zamiana	74
TYTUŁ XIII. Dostawa.....	74
TYTUŁ XIV. Kontraktacja.....	75
TYTUŁ XV. Umowa o dzieło	76

TYTUŁ XVI. Umowa o roboty budowlane.....	78
TYTUŁ XVII. Najem i dzierżawa	80
DZIAŁ I. Najem.....	80
Rozdział I. Przepisy ogólne	80
Rozdział II. Najem lokalu.....	82
DZIAŁ II. Dzierżawa.....	83
TYTUŁ XVII ¹ . Umowa leasingu	84
TYTUŁ XVIII. Użyczenie	86
TYTUŁ XIX. Pożyczka	87
TYTUŁ XX. Umowa rachunku bankowego.....	88
TYTUŁ XXI. Zlecenie.....	88
TYTUŁ XXII. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	90
TYTUŁ XXIII. Umowa agencyjna.....	90
TYTUŁ XXIV. Umowa komisu	94
TYTUŁ XXV. Umowa przewozu.....	95
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	95
DZIAŁ II. Przewóz osób.....	95
DZIAŁ III. Przewóz rzeczy	95
TYTUŁ XXVI. Umowa spedycji.....	97
TYTUŁ XXVII. Umowa ubezpieczenia	98
DZIAŁ I. Przepisy ogólne.....	98
DZIAŁ II. Ubezpieczenia majątkowe.....	101
DZIAŁ III. Ubezpieczenia osobowe.....	102
TYTUŁ XXVIII. Przechowanie.....	103
TYTUŁ XXIX. Odpowiedzialność, prawo zastawu i przedawnienie roszczeń utrzymujących hotele i podobne zakłady.....	104
TYTUŁ XXX. Umowa składu.....	105
TYTUŁ XXXI. Spółka	107
TYTUŁ XXXII. Poręczenie	108
TYTUŁ XXXIII. Darowizna.....	109
TYTUŁ XXXIII ¹ . Przekazanie nieruchomości	111
TYTUŁ XXXIV. Renta i dożywocie	111
DZIAŁ I. Renta.....	111
DZIAŁ II. Dożywocie.....	111
TYTUŁ XXXV. Ugoda.....	112
TYTUŁ XXXVI. Przyrzeczenie publiczne	112
TYTUŁ XXXVII. Przekaz i papiery wartościowe.....	113
DZIAŁ I. Przekaz	113
DZIAŁ II. Papiery wartościowe	113
KSIEGA CZWARTA. SPADKI	114

TYTUŁ I.	Przepisy ogólne	114
TYTUŁ II.	Dziedziczenie ustawowe.....	115
TYTUŁ III.	Rozrządzenia na wypadek śmierci.....	117
DZIAŁ I.	Testament.....	117
Rozdział I.	Przepisy ogólne	117
Rozdział II.	Forma testamentu	117
Oddział 1.	Testamenty zwykłe	117
Oddział 2.	Testamenty szczególne.....	118
DZIAŁ II.	Powołanie spadkobiercy.....	119
DZIAŁ III.	Zapis i polecenie	119
Rozdział I.	Zapis zwykły	119
Rozdział II.	Zapis windykacyjny	120
Rozdział III.	Polecenie	121
DZIAŁ IV.	Wykonawca testamentu.....	121
TYTUŁ IV.	Zachówek.....	122
TYTUŁ V.	Przyjęcie i odrzucenie spadku.....	124
TYTUŁ VI.	Stwierdzenie nabycia spadku lub przedmiotu zapisu windykacyjnego, poświadczenie dziedziczenia i ochrona spadkobiercy.....	125
TYTUŁ VII.	Odpowiedzialność za długi spadkowe	126
TYTUŁ VIII.	Wspólność majątku spadkowego i dział spadku	127
TYTUŁ IX.	Umowy dotyczące spadku	129
TYTUŁ X.	Przepisy szczególne o dziedziczeniu gospodarstw rolnych	129

USTAWA

z dnia 23 kwietnia 1964 r.

Kodeks cywilny

(j.t. Dz.U. z 2016 r., poz. 380; ost. zm. Dz.U z 2016 r., poz. 585)¹KSIĘGA PIERWSZA
CZĘŚĆ OGÓLNA

TYTUŁ I

Przepisy wstępne

TYTUŁ II
Osoby

DZIAŁ I

Osoby fizyczne

Rozdział I

Zdolność prawna
i zdolność do czynności prawnych**Art. 1. [Zakres regulacji]**

Kodeks niniejszy reguluje stosunki cywilno-prawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi.

Art. 2. (uchylony)**Art. 3. [Moc wsteczna ustawy]**

Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu.

Art. 4. (uchylony)**Art. 5. [Nadużycie prawa podmiotowego]**

Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Art. 6. [Ciężar dowodu]

Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Art. 7. [Domniemanie dobrej wiary]

Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary.

Art. 8. [Zdolność prawna]

§ 1. Każdy człowiek od chwili urodzenia ma zdolność prawną.

§ 2. (uchylony)**Art. 9. [Domniemanie urodzenia żywego dziecka]**

W razie urodzenia się dziecka domniemywa się, że przyszło ono na świat żywe.

Art. 10. [Osoba pełnoletnia]

§ 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Art. 11. [Pełna zdolność do czynności prawnych]

Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 12. [Brak zdolności do czynności prawnych]

Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

¹ W ujednoliconym przez redakcję tekście uwzględniono wszystkie zmiany. Zmiany wprowadzone ustawą z 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 585) i obowiązującą od 30 kwietnia 2016 r. zostały wyróżnione **pogrubioną czcionką**. W opracowaniu uwzględniono zmiany wprowadzone ustawą z 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 539). Zmiany te zostały umieszczone w ramach. Wejdą one w życie 8 września 2016 r.

² Hasła w klamrach pochodzą od redakcji.

Art. 13. [Ubezważnowolnienie całkowite]

§ 1. Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być ubezważnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem.

§ 2. Dla ubezważnowolnionego całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską.

Art. 14. [Skutki braku zdolności do czynności prawnych]

§ 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

§ 2. Jednakże gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należąca do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

Art. 15. [Ograniczona zdolność do czynności prawnych]

Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezważnowolnione częściowo.

Art. 16. [Ubezważnowolnienie częściowe]

§ 1. Osoba pełnoletnia może być ubezważnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezważnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw.

§ 2. Dla osoby ubezważnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę.

Art. 17. [Zgoda przedstawiciela ustawowego]

Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

Art. 18. [Potwierdzenie umowy]

§ 1. Ważność umowy, która została zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody

przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez tego przedstawiciela.

§ 2. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może sama potwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć temu przedstawicielowi odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu.

Art. 19. [Jednostronna czynność prawna]

Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych dokonała sama jednostronnej czynności prawnej, do której ustawa wymaga zgody przedstawiciela ustawowego, czynność jest nieważna.

Art. 20. [Umowy w drobnych sprawach]

Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

Art. 21. [Rozporządzanie zarobkiem]

Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów inaczej postanowi.

Art. 22. [Przedmioty oddane do swobodnego użytku]

Jeżeli przedstawiciel ustawy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta uzyskuje pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą. Wyjątek stanowią czynności prawne, do których dokonania nie wystarczy według ustawy zgoda przedstawiciela ustawowego.

Art. 22¹. [Konsument]

Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Art. 23. [Dobra osobiste]

Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania,

twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Art. 24. [Ochrona dóbr osobistych]

§ 1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

§ 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

§ 3. Przepisy powyższe nie uchylają uprawnień przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.

Rozdział II

Miejsce zamieszkania

Art. 25. [Miejsce zamieszkania]

Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Art. 26. [Miejsce zamieszkania dziecka]

§ 1. Miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzony wykonywanie władzy rodzicielskiej.

§ 2. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy.

Art. 27. [Miejsce zamieszkania osoby pozostającej pod opieką]

Miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna.

Art. 28. [Jedno miejsce zamieszkania]

Można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania.

Rozdział III

Uznanie za zmarłego

Art. 29. [Termin uznania za zmarłego]

§ 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył; jednakże gdyby w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył lat siedemdziesiąt, wystarcza upływ lat pięciu.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby lat dwadzieścia trzy.

Art. 30. [Zdarzenia szczególne]

§ 1. Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, ten może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli nie można stwierdzić katastrofy statku lub okrętu, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał przybyć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia – z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

§ 3. Kto zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia nieprzewidzianym w paragrafach poprzedzających, ten może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało albo według okoliczności powinno było ustać.

Art. 31. [Chwila domniemanej śmierci]

§ 1. Domniemywa się, że zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

§ 2. Jako chwilę domniemanej śmierci zaginionego oznacza się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych – pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznanie za zmarłego stało się możliwe.

§ 3. Jeżeli w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego czas śmierci został oznaczony tylko datą dnia, za chwilę domniemanej śmierci zaginionego uważa się koniec tego dnia.

Art. 32. [Domniemanie równoczesności śmierci]

Jeżeli kilka osób utraciło życie podczas grożącego im wspólnie niebezpieczeństwa, domniemywa się, że zmarły jednocześnie.

DZIAŁ II**Osoby prawne****Art. 33. [Osoba prawna]**

Osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególnie przyznają osobowość prawną.

Art. 33¹. [Jednostki organizacyjne]

§ 1. Do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych.

§ 2. Jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej, za zobowiązania jednostki, o której mowa w § 1, odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie; odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna.

Art. 34. [Skarb Państwa]

Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych.

Art. 35. [Organizacja osób prawnych]

Powstanie, ustrój i ustanie osób prawnych określają właściwe przepisy; w wypadkach i w zakresie w przepisach tych przewidzianych organizację i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut.

Art. 36. (uchylony)**Art. 37. [Uzyskanie osobowości prawnej]**

§ 1. Jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

§ 2. Rodzaje rejestrów oraz ich organizację i sposób prowadzenia regulują odrębne przepisy.

Art. 38. [Reprezentacja osoby prawnej]

Osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie.

Art. 39. [Brak umocowania]

§ 1. Kto jako organ osoby prawnej zawarł umowę w jej imieniu nie będąc jej organem albo przekraczając zakres umocowania takiego organu, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał

od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy umowa została zawarta w imieniu osoby prawnej, która nie istnieje.

Art. 40. [Odpowiedzialność Skarbu Państwa]

§ 1. Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania państwowych osób prawnych, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. Państwowe osoby prawne nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa.

§ 2. W razie nieodpłatnego przejęcia, na podstawie obowiązujących ustaw, określonego składnika mienia od państwowej osoby prawnej na rzecz Skarbu Państwa, ten ostatni odpowiada solidarnie z osobą prawną za zobowiązania powstałe w okresie, gdy składnik stanowił własność danej osoby prawnej, do wysokości wartości tego składnika ustalonej według stanu z chwili przejęcia, a według cen z chwili zapłaty.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do odpowiedzialności jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych osób prawnych.

Art. 41. [Siedziba osoby prawnej]

Jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający.

Art. 42. [Brak organów]

§ 1. Jeżeli osoba prawna nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów, sąd ustanawia dla niej kuratora.

§ 2. Kurator powinien postarać się niezwłocznie o powołanie organów osoby prawnej, a w razie potrzeby o jej likwidację.

Art. 43. [Dobra osobiste osoby prawnej]

Przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych.

DZIAŁ III**Przedsiębiorcy i ich oznaczenia****Art. 43¹. [Przedsiębiorca]**

Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Art. 43². [Firma]

§ 1. Przedsiębiorca działa pod firmą.

§ 2. Firmę ujawnia się we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 43³. [Charakterystyka firmy]

§ 1. Firma przedsiębiorcy powinna się odróżniać dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku.

§ 2. Firma nie może wprowadzać w błąd, w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia.

Art. 43⁴. [Firma osoby fizycznej]

Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych.

Art. 43⁵. [Firma osoby prawnej]

§ 1. Firmą osoby prawnej jest jej nazwa.

§ 2. Firma zawiera określenie formy prawnej osoby prawnej, które może być podane w skrócie, a ponadto może wskazywać na przedmiot działalności, siedzibę tej osoby oraz inne określenia dowolnie obrane.

§ 3. Firma osoby prawnej może zawierać nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeżeli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy. Umieszczenie w firmie nazwiska albo pseudonimu osoby fizycznej wymaga pisemnej zgody tej osoby, a w razie jej śmierci – zgody jej małżonka i dzieci.

§ 4. Przedsiębiorca może postęgiwać się skrótem firmy. Przepis art. 43² § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 43⁶. [Firma oddziału osoby prawnej]

Firma oddziału osoby prawnej zawiera pełną nazwę tej osoby oraz określenie „oddział” ze wskazaniem miejscowości, w której oddział ma siedzibę.

Art. 43⁷. [Zmiana firmy]

Zmiana firmy wymaga ujawnienia w rejestrze. W razie przekształcenia osoby prawnej można zachować jej dotychczasową firmę z wyjątkiem określenia wskazującego formę prawną osoby prawnej, jeżeli uległa ona zmianie. To samo dotyczy przekształcenia spółki osobowej.

Art. 43⁸. [Utrata członkostwa przez wspólnika]

§ 1. W przypadku utraty członkostwa przez wspólnika, którego nazwisko było umieszczone w firmie, spółka może zachować w swej firmie nazwisko byłego wspólnika tylko za wyrażoną na

piśmie jego zgodą, a w razie jego śmierci – za zgodą jego małżonka i dzieci.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej osoby fizycznej przez inną osobę fizyczną będącą jej następcą prawnym.

§ 3. Kto nabywa przedsiębiorstwo, może je nadal prowadzić pod dotychczasową nazwą. Powinien jednak umieścić dodatek wskazujący firmę lub nazwisko nabywcy, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 43⁹. [Zbycie firmy]

§ 1. Firma nie może być zbyta.

§ 2. Przedsiębiorca może upoważnić innego przedsiębiorcę do korzystania ze swej firmy, jeżeli nie wprowadza to w błąd.

Art. 43¹⁰. [Zagrożenie prawa do firmy]

Przedsiębiorca, którego prawo do firmy zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, naprawienia na zasadach ogólnych szkody majątkowej lub wydania korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia.

TYTUŁ III

Mienie

Art. 44. [Mienie]

Mieniem jest własność i inne prawa majątkowe.

Art. 44¹. [Podmioty mienia państwowego]

§ 1. Własność i inne prawa majątkowe, stanowiące mienie państwowe, przysługują Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym.

§ 2. Uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa względem państwowych osób prawnych określają odrębne przepisy, w szczególności regulujące ich ustrój.

Art. 45. [Rzeczy]

Rzeczami w rozumieniu niniejszego kodeksu są tylko przedmioty materialne.

Art. 46. [Nieruchomości]

§ 1. Nieruchomościami są części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki trwale z gruntem związane lub części takich budynków, jeżeli

na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności.

§ 2. Prowadzenie ksiąg wieczystych regulują odrębne przepisy.

Art. 46¹. [Nieruchomości rolne]

Nieruchomościami rolnymi (gruntami rolnymi) są nieruchomości, które są lub mogą być wykorzystywane do prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej.

Art. 47. [Część składowa rzeczy]

§ 1. Część składowa rzeczy nie może być odrębnym przedmiotem własności i innych praw rzeczowych.

§ 2. Częścią składową rzeczy jest wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego.

§ 3. Przedmioty połączone z rzeczą tylko dla przemijającego użytku nie stanowią jej części składowych.

Art. 48. [Część składowa gruntu]

Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do części składowych gruntu należą w szczególności budynki i inne urządzenia trwałe z gruntem związane, jak również drzewa i inne rośliny od chwili zasadzenia lub zasiania.

Art. 49. [Urządzenia przedsiębiorstwa]

§ 1. Urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa.

§ 2. Osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca.

Art. 50. [Prawa jako części składowe gruntu]

Za części składowe nieruchomości uważa się także prawa związane z jej własnością.

Art. 51. [Przynależności]

§ 1. Przynależnościami są rzeczy ruchome potrzebne do korzystania z innej rzeczy (rzeczy głównej) zgodnie z jej przeznaczeniem, jeżeli pozostają z nią w faktycznym związku odpowiadającym temu celowi.

§ 2. Nie może być przynależnością rzecz nie należąca do właściciela rzeczy głównej.

§ 3. Przynależność nie traci tego charakteru przez przemijające pozbawienie jej faktycznego związku z rzeczą główną.

Art. 52. [Czynność prawna dotycząca rzeczy głównej]

Czynność prawna mająca za przedmiot rzecz główną odnosi skutek także względem przynależności, chyba że co innego wynika z treści czynności albo z przepisów szczególnych.

Art. 53. [Pożytki rzeczy]

§ 1. Pożytkami naturalnymi rzeczy są jej plody i inne odłączone od niej części składowe, o ile według zasad prawidłowej gospodarki stanowią normalny dochód z rzeczy.

§ 2. Pożytkami cywilnymi rzeczy są dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego.

Art. 54. [Pożytki prawa]

Pożytkami prawa są dochody, które prawo to przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem.

Art. 55. [Pobieranie pożytków]

§ 1. Uprawnionemu do pobierania pożytków przypadają pożytki naturalne, które zostały odłączone od rzeczy w czasie trwania jego uprawnienia, a pożytki cywilne – w stosunku do czasu trwania tego uprawnienia.

§ 2. Jeżeli uprawniony do pobierania pożytków poczynił nakłady w celu uzyskania pożytków, które przypadły innej osobie, należy mu się od niej wynagrodzenie za te nakłady. Wynagrodzenie nie może przenosić wartości pożytków.

Art. 55¹. [Przedsiębiorstwo]

Przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;

- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia;
- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;
- 8) tajemnice przedsiębiorstwa;
- 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Art. 55². [Czynność prawna dotycząca przedsiębiorstwa]

Czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych.

Art. 55³. [Gospodarstwo rolne]

Za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Art. 55⁴. [Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa]

Nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach, mimo zachowania należytej staranności. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć.

TYTUŁ IV

Czynności prawne

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 56. [Skutki czynności prawnej]

Czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Art. 57. [Rozporządzanie prawem]

§ 1. Nie można przez czynność prawną wyłączyć ani ograniczyć uprawnienia do przeniesienia, obciążenia, zmiany lub zniesienia prawa, jeżeli według ustawy prawo to jest zbywalne.

§ 2. Przepis powyższy nie wyłącza dopuszczalności zobowiązania, że uprawniony nie dokona oznaczonych rozporządzeń prawem.

Art. 58. [Nieważność czynności prawnej]

§ 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Art. 59. [Bezskuteczność względna umowy]

W razie zawarcia umowy, której wykonanie czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu osoby trzeciej, osoba ta może żądać uznania umowy za bezskuteczną w stosunku do niej, jeżeli strony o jej roszczeniu wiedziały albo jeżeli umowa była nieodpłatna. Uznania umowy za bezskuteczną nie można żądać po upływie roku od jej zawarcia.

Art. 60. [Oświadczenie woli]

Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli).

Art. 61. [Chwila złożenia oświadczenia]

§ 1. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Odwołanie takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej.

§ 2. Oświadczenie woli wyrażone w postaci elektronicznej jest złożone innej osobie z chwilą, gdy wprowadzono je do środka komunikacji elektronicznej w taki sposób, żeby osoba ta mogła zapoznać się z jego treścią.